

EL PLAER D'APRENDRE

Autor: Elvira Teruel Planas

Departament: Filologia Catalana

Centre: Facultat de Ciències de la Comunicació

E-mail: elvira.teruel uab.es

Introducció i objectiu

Fa 33 anys que faig classe i cada any m'ho passo millor. Els meus alumnes en són testimoni, perquè ells viuen també l'experiència d'aprendre com a plaer.

M'agradaria explicar des de la més profunda i absoluta sinceritat com he arribat fins aquesta no sé si dir-ne *nova manera de fer classes*.

Parteixo d'una premissa: aprendre és descobrir i descobrir és divertit. I hi treballo amb una actitud: cada instant de les nostres vides és valuósíssim. Cada instant de la meua vida amb els estudiants és valuósíssim també. No s'hi val, doncs, a "perdre el temps". No s'hi val a avorrir-se. L'estat d'avorriments és un tancament a l'aprenentatge.

S'imposa de cercar i d'experimentar nous mètodes. Tanmateix, crec que els mètodes apresos només són vàlids si s'adeqüen al grup i els grups són tan heterogenis...

Cada persona és diferent i dins d'un grup es torna i fa diferent el grup. Per tant, el mètode ha de sortir de dintre, com a resultat de la interacció amb l'alumnat de cada curs, de cada dia de classe, de cada instant de la classe.

El mètode neix de la premissa i de l'actitud esmentades, cultivant l'atenció per aprofitar cada oportunitat d'aprendre. De fet, és tan senzill com obrir una porta i experimentar la curiositat de voler saber què hi ha al darrere. Cal veure la porta, però.

El que proposo és una forma dinàmica d'estar amb un grup. És una manera de saber ser amb el grup, i doncs, de fer i de fer-se en comú, amb un alt grau d'implicació i de responsabilitat. I, sobretot, amb moltes ganes de viure i de ser conscients del que som i del que tenim per treure'n profit sense angoixes, sense avorriments.

A partir d'aquest plantejament i basant-me en l'experiència, faig una revisió i reflexió de les estratègies docents convencionals i apporto fórmules i idees que poden servir de guia en qualsevol tipus de grup: programa i mètode, tècniques d'aprenentatge i avaluació. Alhora, explico amb escenaris concrets com he resolt els problemes amb què m'he trobat en posar en pràctica aquesta "filosofia".

Descripció del treball

Veure la porta. El compromís

El primer pas per tirar endavant aquest mètode és fer entendre que hi ha una manera d'aprendre, que té com a objectiu primer i gairebé exclusiu “el fet mateix d'aprendre”. Es tracta d'obrir la porta del plaer de descobrir. Hi són necessàries tres condicions:

1. Eliminar pors i angoixes que puguin interferir i bloquejar el plaer de descobrir.
2. Assegurar que cada persona del grup establirà amb ella mateixa i amb les altres un compromís de conseqüència amb el dictamen interior de la seva consciència.
3. Crear una atmosfera de llibertat per expressar-se sense POR. El respecte a la diferència esdevé una peça clau dintre del complex entrellat que representa la personalitat de cada membre del grup.

Com s'assoleixen aquestes condicions?:

1. A partir del diàleg, es fa una llista de tot el que pot interferir en l'acte comunicatiu d'aprendre. Per ex.: haver d'estar pendent de prendre apunts, la por al què diran, la presència com a “autoritat” de la professora, i...l'avaluació final i l'examen!
2. Es proposa que cada persona reflexioni “sense enganyar-se” sobre la decisió de comprometre's al que anomeno el ritual del *tua res agitur* . És a dir, a “aprendre depèn de tu” i de totes les obligacions, els deures i les responsabilitats que se'n derivin. En aquest punt cal apel·lar a l'honestedat.
S'estableix una data límit per tal que tothom digui si hi està d'acord i si està disposat a seguir aquest sistema, o no. Perquè el grup funcioni de manera responsable, aquest pas és una mena de ritual imprescindible.
3. L'atmosfera de llibertat s'aconsegueix predicant amb l'exemple. Des del primer dia cal mostrar-se amb una actitud oberta i no exercint el principi d'autoritat, sinó el d'igualtat. Per descomptat, respectant sempre els rols. Poc a poc, el clima de poder “respirar a fons” es va instal·lant en el subconscient col·lectiu del grup.

Camins fressats o fressar camins

El problema principal amb què solc topar a començament de curs és que l'alumnat arriba a la universitat seguint un camí fressat, embardissat de tòpics i d'hàbits d'aprenentatge.

La primera feina és, doncs, començar a esbarzerar els camins fressats que l'ha conduït fins on som i proposar noves fórmules -alternatives o no, però amb una nova consciència- per fressar nous camins, els propis camins.

Cal revisar tot el que ha format part del seu sistema d'aprenentatge.

Avesats com estan a viure seguint les roderes del camí fressat, tot esdevé material per a la reflexió. Així:

▶ **L'assistència a classe** no és una obligació vers la persona docent, sinó un dret a la participació i un deure de cara als companys de classe. La presència de tots i de cadascun és important, perquè tothom hi té alguna cosa a aportar.

▶ **Prendre apunts** deixa de ser necessari com a eina per aprovar. Atès que, com veurem, hem esborrat de l'horitzó l'amenaça de l'examen, els apunts només fan la funció d'apunts: *notes més o menys sumàries preses en...per ajudar-ne la recordança o aprofitar-les a qualsevol altre fi* (Diccionari de llengua catalana de l'IEC).

Tot i que el fet de prendre apunts és una tasca important, s'ha de reconèixer que fa disminuir la participació i va en detriment de l'acte de comunicació que s'instaura a classe. La solució que proposo és que, successivament, cada dia hi hagi un parell de persones que, a mode de secretariat, facin aquesta feina i que la pengin a un "fòrum d'Internet", que s'haurà creat prèviament.

Al meu entendre, aquest sistema té, molts avantatges. Per exemple:

- S'elimina la competència absurda per tenir-ne els millors de cara a l'examen i la no menys absurda idea de la pseudopropietat intel·lectual, que amb el sistema tradicional es fomenta tàcitament i implícita.
- El coneixement adquirit a classe esdevé coneixement compartit, ja que tothom hi té accés a través del web i hi pot afegir i comentar el que en cregui convenient.
- La responsabilitat de prendre apunts per al grup ajuda a situar-se com a espectador i a aprendre a explicar la realitat amb una certa distància.

▶ **Participar** és aprendre a expressar les idees. És bàsic que quedi clar que com més opinions, més visions de la realitat (tema) que s'estudia. S'aprèn a aprendre escoltant els altres, perquè entendre la diversitat enriqueix, malgrat que la frase sembli tòpica.

▶ **La bibliografia:** Qui, quan se'n va de vacances o quan té una estona plàcida de capvespre es posa a llegir per obligació? Crec que la lectura s'ha d'emmarcar en un context de motivació i de recerca. És necessari recórrer a la bibliografia per la simple necessitat de voler trobar-hi alguna cosa que s'està buscant. La recerca d'informació ha de portar l'alumne a llegir. No puc imaginar una lectura productiva sense motivació. La bibliografia imposada és un viarany ombrívol d'aquest camí fressat que l'estudiant ha incorporat al llarg dels anys. És fonamental recuperar el plaer de llegir, cercant la clariana del coneixement i de la necessitat d'aprendre. Forma part del procés del *tua res agitur*.

▶ **L'avaluació i l'examen:** la por més por de totes les pors. Cal deixar clar des del primer dia que qui accepti el compromís d'aprendre per plaer s'ha d'oblidar de l'examen i de tots els elements coercitius i angoixants que l'envolten. Abordarem després aquest tema, atesa la transcendència que té en el nostre sistema educatiu. Cal plantejar l'avaluació de manera que l'alumne se'n pugui oblidar mentre treballa durant el curs.

Tua res agitur

Tot el que s'ha dit fins aquí no és viable ni eficaç, si no s'assumeix de veritat aquest principi.

"Depèn de tu" i "La classe és teva" simbolitzen amb paraules el que ha de ser un sentiment. Cada membre del grup s'ha de sentir responsable de la dinàmica de la classe. El fet de

funcionar col·lectivament ha de servir d'element de cohesió, mai de desresponsabilització. En aquest punt és on s'ha d'estar més atent. Mai no s'aconseguirà el plaer d'aprendre, de descobrir, des de l'anonimat en el grup. I hi ha moltes persones que tenen aquesta tendència d'amagar-se, de dissoldre's en la "massa". Cal rescatar-los-en i fer-los veure que, amb rols diferents, evidentment, però tothom ha de ser membre actiu i compromès del col·lectiu que s'ha format a mode d'associació (!).

La creació d'un fòrum o un web és de gran utilitat per mantenir aquest principi. A través del fòrum la classe continua, sempre està viva. El dia i l'hora assignats només fan la funció de reunió, de posada en comú cara a cara.

Al mateix temps, l'estudiant ha de fer seu el *tua res agitur* a nivell personal. El seu camí en el descobriment del plaer d'aprendre depèn exclusivament de la creença en aquesta idea. Si no s'implica en el seu aprenentatge, caurà en el camí fressat i, segurament, podrà arribar a acabar els estudis amb un bon expedient, però s'haurà perdut el petit gustet que fa sentir "les pessigolles al cervell", amb paraules de Josep Pla.

Ensenyar i aprendre: El principi d'igualtat, la jerarquia i els rols

L'any passat un alumne em va escriure un conte: *La professora que va baixar de la tarima*. La veritat és que em va fer molta gràcia. Jo no hauria sabut definir millor l'actitud que penso que s'ha de tenir si es pretén dur a terme el model de docència que proposo.

Tal com deia més amunt, l'atmosfera que s'ha de respirar a classe ha de ser d'absoluta llibertat, perquè ja sabem que només des de la llibertat es pot optar.

Si el que es pretén és que els estudiants **agafin** (*a-prendre*) les regnes del seu aprenentatge, han de percebre que les seves propostes són escoltades i respectades com a opcions vàlides. Lamentablement, vivim immersos en una cultura que té una visió jeràrquica del món, estructurada i concebuda en termes de "a dalt" i "a baix", de manera que pel sol fet de desenvolupar un determinat rol, mentalment ens situem i ens situen a dalt o a baix. No cal dir que els qui s'instal·len a dalt dominen i els qui es troben ubicats a baix són dominats. És a dir, que tenim un sistema jeràrquic fonamentat en el rol. I això ens porta grans problemes en les relacions de tots els àmbits: família, parella, feina, religió, grups socials i ensenyament, que és del que tractem aquí.

Per qüestió de rol, l'alumne ens situa automàticament a dalt. "A dalt" és viscut íntimament pel qui és "a baix" com a forma de domini. Només cal fer un cop d'ull a qualsevol aula per adonar-se de com es concep en la nostra societat l'ensenyament¹:

La taula, la pissarra, la tarima, a dalt (com al cine, al teatre, a l'església, etc.); a baix, les cadires dels alumnes disposades de manera que només poden mirar endavant i amunt. La comunicació cara a cara entre els estudiants resulta gairebé impossible, perquè són a tocar i massa a prop per mirar-se.

En aquest model de distribució de l'espai, on col·loquem la interacció entre iguals?

---

¹ Dic ensenyament, i no aprenentatge, perquè els espais majoritàriament estan disposats per "ensenyar" i, de vegades, "ensenyar-se". Si l'alumne aprèn, ja és tota una altra cosa.

Com es poden dur a terme els formats docents de debat i d'intercanvi, si tot està disposat per escoltar només el que ve de dalt? Fer una classe on s'escoltin les diverses opinions en espais com aquests només s'aconsegueixen torticolis i contractures.

Per tant, primer de tot és imprescindible reinventar els espais. Cal que baixem de la tarima i que mirem de trobar la manera que totes les persones del grup ocupin un lloc que els situï en igualtat amb els altres i amb els qui baixen de la tarima.

Pot semblar una qüestió supèrflua, però simbòlicament té molta força.

És important treballar la idea que el rol no canvia: cada membre del grup en fa un de diferent i el professor fa el seu. Però en situació d'igualtat.

Notem que amb les noves directrius del Pla Bolonya les facultats s'estan veient obligades a reformar les aules convencionals, per convertir-les en espais on el diàleg resulti fàcil i còmode. Val a dir que no n'és l'única condició. Reformar les aules no ens farà ser millors! Tan sols en facilita la comunicació.

No podem caure en el reductivisme que la reforma de l'espai ho soluciona tot. L'espai l'ocupen les persones i només la profunda creença en la capacitat de les persones per canviar les actituds ens portarà a algun lloc com el que intento evocar. Cal creure en la igualtat, cal baixar de la tarima, cal no confondre el fet d'ensenyar a "aprehendre" amb l'exhibicionisme docent.

El camí del plaer d'aprendre

Un cop establerts els principis de funcionament (*tua res agitur*, llibertat i igualtat) i creades les condicions necessàries ambientals comencem el camí del curs. La primera passa, com en altres situacions de la vida, ha de ser el reconeixement per part de l'alumne de les seves mancances en la matèria. És important que de bon començament cada estudiant sàpiga a quin dels punts, temes, aspectes, etc. del programa i dels objectius de l'assignatura haurà de dedicar més temps i energia. Per exemple, si un alumne té una pronunciació bona i el que li falla és la velocitat de la locució, de què li serveix "empassar-se" hores d'explicació sobre sons i fonemes, i practicar el que ja ha après a fer? Val més que es focalitzi en el que li costa. Es tracta d'aprendre! Només d'aprendre.

Ara bé, si l'objectiu és passar un examen, la dedicació a l'aprenentatge real de les mancances quedarà minvada per totes bandes.

Així, doncs, i concretant, des de la confiança que dóna el treball en llibertat, la tasca del professor en aquest primer moment és "ajudar" l'alumne a reconèixer el problema i "ensenyar-li" les diferents maneres de resoldre'l.

Tornem a l'alumne que té problemes amb la velocitat de la locució. Se li ha de fer notar que, posem per cas, accelera en determinats moments, no sempre. Es pot analitzar amb ell quan i, sobretot, per què ho fa. De vegades, la solució rau, simplement, a aprendre a respirar i a tranquil·litzar-se. Què en traiem, doncs, de fer-li estudiar un manual de fonètica. Res.

A partir d'aquest primer moment d'aprenentatge podem establir un canemàs de pràctiques per a tot al curs i per a aquest alumne. De manera que a les pràctiques ell, a part de col·laborar amb el grup, haurà de fer èmfasi en el "seu" problema. Això és el que se'n diu usualment "ensenyament o seguiment individualitzat".

Evidentment, tot no és tan senzill. Els programes són complexos i el nombre d'alumnes ens condiciona sovint, però, si estem oberts a trobar-hi solucions, les hi podem trobar. Estic convençuda que el diàleg entre tots ens hi ajudaria, i molt.

I el grup què?

Com es posa en dansa tot plegat dins d'un grup? Bé, primer: El grup està format per individualitats. Segon: Les persones aprenem, lamentablement, dels errors. Doncs, el grup ha d'aprendre a aprendre dels errors dels altres. Això vol dir: atenció a l'altre, escoltar, imaginar i suggerir. De vegades, un alumne pot donar solucions a un problema que es planteja a classe i això facilita la relació d'igualtat.

Tanmateix, no cal recórrer només a l'error. Cal també que el programa sigui suggerent i obert, per tal que tothom s'hi senti "enganxat" en algun dels punts. Jo diria que el programa serveix per aglutinar la diversitat d'interessos. Per exemple, les teories. Tot no pot interessar a tothom. Es pot demanar als alumnes que triïn algun aspecte dels temes que s'hi plantegen i que individualment hi reflexionin, se n'informin, en definitiva que hi aprofundeixen. El professor orientarà la recerca de cada alumne.

Es pot establir un calendari per a la posada en comú de cada tema. Tots els alumnes que hi han treballat condueixen la sessió. Un hi pot fer de moderador. El paper del professor, tal com l'entenc, i en aquest cas molt especialment, ha de ser de fer de "llevadora". *Llevar*, és a dir, "ajudar a treure". A treure i a trobar coneixement a partir del treball fet personalment. Els qui no han treballat directament en el tema participen en el torn del diàleg. Tothom ha de tenir el seu moment a classe. Tothom s'hi ha de sentir implicat.

Puc assegurar que hi ha qüestions del temari que, tractades d'aquesta manera, poden desembocar en una mena de "catarsi de descobriment". No hi ha res més gratificant per a un mestre que viure aquesta experiència.

I és en aquest moment de "trobar" on neix la necessitat de buscar i de trobar encara més. S'obre la porta de la lectura, de la recerca bibliogràfica. Així, resulta que l'alumne va al llibre i no li cau de dalt, com les taules de la llei.

Buscar bolets o servir el programa

El dia que em vaig adonar que m'estava convertint en una esclava del programa que jo mateixa havia fet em vaig sentir la persona més absurda que havia conegut mai. Com s'entén? Què hi fem a classe? Ajudar a aprendre o servir un programa a qualsevol preu?

El camí de l'aprenentatge fonamentat en la dinàmica del grup no pot ser barrat per un programa prefixat. Cal tenir-ne, és clar, cal saber què i com volem treballar. Cal crear les condicions adequades i aprofitar els moments més oportuns per aprofundir en cada tema, però també cal tenir una idea clara: el temari no és el camí. El camí és trobar. I trobar des dintre de cada un i des de dintre del grup.

Això vol dir que, si un dia a començament de classe algú fa una pregunta que provoca al grup la necessitat de saber, resoldre la pregunta, que provoca debat i participació, passa al davant del "tema del dia". Perquè no hi ha res que ajudi més a aprendre que el plaer que fa resoldre dubtes, que esdevenen d'interès i de motivació general.

Després, toca espavilar-se per fer veure que la porta que s'ha obert aquell dia té relació amb tal o tal tema del programa.

Sovint faig servir la imatge de buscar bolets per entendre el que proposo.

Els bolets són el coneixement. Hi són. Hi és. Però com diu Aristòtil: *només cal trobar-ho*. Si volem trobar-ne, de bolets, de coneixement, hem de saber on, en quin moment, en quines condicions, quina mena de bolets, etc.

I, sobretot, ho hem de voler, n'hem de tenir ganes i estar-hi motivats.

L'avaluació

Al meu entendre, l'avaluació no pot ser viscuda com una amenaça. No pot ser l'eina de control "sobre" els estudiants mitjançant l'exercici de la por. La por és angoixa i amb angoixa no hi ha plaer. Aprendre amb angoixa està renyit amb el plaer de descobrir. Els docents ens hauríem de qüestionar si l'abús de "controls" no ve donat per les nostres pors a perdre la tan idealitzada "autoritat". Crec que l'autoritat ens l'hem de guanyar perquè som persones dignes de credibilitat i de confiança i no perquè tinguem el poder fonamentat en la por a suspendre un examen.

Crec que l'avaluació és el moment de la revisió i de la reflexió de la feina feta, per part dels alumnes, però també, del professor.

L'avaluació ha de servir per autoobservar-nos: què hem après, què podem millorar, cap on volem continuar aprofundint.

El camí d'aprendre no s'acaba mai, i ni de bon tros quan se surt d'un examen, que és el que dissortadament el comú dels mortals estudiants es pensa; i que el comú dels mortals professors fem que pensin.

Confondre l'examen i l'avaluació amb el fet d'aprendre és l'autoengany més luctuós del nostre psiquisme col·lectiu.

En aquesta qüestió és on crec que tenim el deure i el repte més transcendent. Ens cal imaginació, coratge i col·laboració per trobar la manera –maneres- de dur a terme aquesta funció que el sistema dominant ens exigeix pel nostre rol i estereotip. I no s'hi val a disfressar-ne la realitat, si la por hi continua ocupant el paper principal, si l'alumne acaba creient que amb la nota penjada a l'intranet el seu camí ha acabat.

Evidentment, sóc conscient que estic plantejant un problema de difícil solució. Tanmateix, també sóc conscient que si no hi esmercem energies, tota innovació, per original que sigui, serà endebades en el marc global, perquè no s'haurà franquejat el principal escull per a un aprenentatge en el seu sentit essencial: "aprendre" *a-prehendere*: agafar, atrapar, apoderar-se (entengui's coneixements, en un sentit simbòlic).

L'autoavaluació, un primer pas...

En els darrers anys i en aquest procés de recerca de nous mètodes, he posat en pràctica l'autoavaluació com a primer pas per arribar a una forma definitiva d'aprenentatge, en què l'avaluació no acapari tota l'atenció.

Entenc que l'autoavaluació només té sentit en el marc de relació personal i de dinàmica de la classe que he exposat. Un marc i una dinàmica que responsabilitzen l'alumne del seu camí d'aprendre i el professor d'acompanyant tècnic i d'assessor.

Si durant aquest tram de camí que és el curs, el treball s'ha anat realitzant, revisant i millorant de manera progressiva, al final on s'arriba és on s'havia d'arribar. Posar-hi nota només té sentit perquè s'ha omplir una acta i un expedient.

La meva proposta és convertir l'avaluació en una fase més del plaer d'aprendre. I, doncs, què millor que mirar la feina realitzada amb la satisfacció que proporciona la contemplació d'un treball embastat.

Una manera molt enriquidora de realitzar l'autoavaluació és suggerir que es faci l'exercici d'observar el treball i l'evolució personal des del que anomeno el "jo espectador". Cadascú s'analitza el progrés, el procés i els resultats mirant-se des de fora. Després, amb aquesta visió i a plena consciència, s'autovalora.

Tècnicament, aquest exercici resulta força útil si, a més a més, es mira de posar per escrit l'argumentació que mentalment s'ha anat fent. Escriure un text argumentatiu sobre la pròpia avaluació mena a fer una pràctica sintètica i ordenada del camí del curs, amb què l'alumne es fa conscient del que ha après. Amb la revisió conscient a què obliga l'autoavaluació i amb l'explicitació dels arguments, molts alumnes s'emporten la sorpresa que han après molt més del que es pensaven. I així ho manifesten obertament.

Aquest fet també és gratificant per als qui conduïm el grup, fins al punt que he de reconèixer que sense aquesta realimentació potser no parlaria de la manera que ho faig.

D'altra banda, no cal dir que en aquest procés de final de curs -provisional²- s'ha de fer autocrítica personal i avaluació del grup i del docent. Només així podrem millorar cada any.

Conclusió

Moniatos i lliurepensadors. El coratge d'agafar les regnes del propi aprenentatge

Què volem dels nostres estudiants: moniatos o lliurepensadors? Definim-los una mica:

L'alumne –i la persona- moniato és la que actua seguint el camí fressat i seguint els dictàmens del que ja està establert. El moniato no fa reflexió personal, tanmateix, i paradoxalment, està convençut que sí que la fa: pensant com pensa tothom, estudiant perquè s'ha de fer i confonent els valors dels estereotips amb els valors propis. El moniato ha perdut la capacitat d'observació i d'atenció, entre altres –fonamentals en l'aprenentatge– perquè li han capat les antenes, no fos cas que detectés una altra manera de fer, de ser i de percebre la realitat que no fos la que toca. El moniato treballa molt i no sap ben bé per què ho fa i a sobre es creu que està content quan els altres li lloen la feina feta sense saber. El moniato idolatra tot el que ve de dalt, en depèn de manera servil, però, com que no ho sap, és feliç en la seva servitud. El moniato s'esforça. Com més s'esforça més bon moniato és, perquè així demostra que està molt integrat en aquesta nostra cultura de l'esforç. Us sona la frase: "t'has esforçat molt! I et mereixes..." Em ve al cap l'acudit del mussol i el lloro: que

---

² M'agrada pensar i així ho dic als meus alumnes que el curs no s'acaba mai. Hi ha unes dates que ho indiquen acadèmicament, però la relació que s'ha establert entre nosaltres no hi pot quedar circumscrita. El fòrum que hem creat durant el curs ens servirà per mantenir-nos en contacte i continuar aprenent.

no parla però que s'hi fixa. Volem les nostres aules plenes de lloros i de mussols? Potser és el que convé, però, si més no, almenys tenim el deure de plantejar-nos-ho.

El lliurepensador és fàcil de definir: és un moniato que n'ha deixat de ser, perquè s'ha adonat que no "era".

El lliurepensador pren consciència i va a fons, encara que se la jugui, perquè és ell qui fa el procés d'aprendre. Té el coratge d'agafar les regnes del seu propi ésser i d'exigir de ser lliure per pensar, per qüestionar, per establir prioritats. Gosa ser conseqüent i lluita (no s'esforça) per trobar els seus valors en l'arquetip. El lliurepensador només té un principi, que esdevé l'única obligació: fer en cada moment el que creu que en consciència ha de fer.

Proposo que pensem de veritat què volem per a la nostra societat, perquè tot depèn del que vulguem ser tant nosaltres com els nostres estudiants: moniatos o lliurepensadors.

Bibliografia

- Diccionari de la llengua catalana. Institut d'Estudis Catalans (IEC).
- Joan Coromines. Diccionari etimològic i complementari de la Llengua Catalana. Curial, 1985.